

1. Регламент Кабінету Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2007. – № 54. – Ст. 2180. 2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. // ВВР України. – 1999. – № 20–21. – Ст. 190. 3. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань моніторингу довкілля : Постанова Кабінету міністрів України від 17 листопада 2001 р. № 1551 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – С. 101. – Ст. 2095. 4. Про заходи щодо посилення безпеки пасажирських перевезень автомобільним транспортом Указ Президента України від 20.05.2004 № 10 // Президентський вісник. – 2004. – № 10. 5. Ківалов С.В., Залюбовська І.К. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади в Україні: історія, теорія, перспективи. – Одеса, 2004. – С. 40–41. 6. Про Рахункову палату: Закон України від 11 липня 1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 43. – Ст. 212. 7. Режим довіря к органам государственной власти через максимальную информированность общества // Госслужба и карьера. – 2005. – № 1. 8. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького / В.Б. Авер'янов (заг. ред.). – К., 2007. – С. 83.

С. В. ПАСІЧНИЧЕНКО

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВАЛІДІВ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Анализируется место и роль общественных организаций инвалидов в социальной политике государства. Раскрываются организационная структура, цель деятельности Украинского общества Слепых, Украинского общества глухих, немецкой организации Интернациональный Союз – помощь инвалидам. Предложены основные модели сотрудничества общественных организаций инвалидов с органами государственной власти и органами местного самоуправления. Сформулированы предложения по усовершенствованию законодательства путем разработки нормативно-правового акта об общественных организациях инвалидов.

The article is dedicated to the analysis of the place and role of public organizations of disabled persons in implementing the state's social policy. The Author specifies and analyses organizational structure and the objective of the Ukrainian Society of the Blind, Ukrainian Society of the Deaf, and German Public Organization International Union-Assistance to the Disabled. The article also offers main models of cooperation between the Public Organizations of the Disabled and the State Authorities and Local Government. The article proposes to improve current legislation through developing a Statute Act on the Public Organization of the Disabled.

Процес становлення громадянського суспільства залежить від ступеня розвитку економічних і соціальних відносин, стану особистої та економічної свободи індивідів, дієвості механізму громадського контролю за діяльністю державно-владних структур. Громадянське суспільство, створює умови для реалізації прав вільних індивідів об'єднуватися у різні організації задля реалізації своїх політичних, економічних, соціальних інтересів, забезпечуючи гармонійний розвиток

суспільства без втручання держави. Більше того, суспільство обмежує владний вплив держави, здійснюючи управління власними об'єднаннями на основах громадської ініціативи і самоврядування.

На думку В.І. Пашенко проявом громадянського суспільства є неурядові організації, оскільки участь громадян в їх діяльності є результатом таких якостей, як здатність і готовність до активної участі, інтерес до примноження не тільки особистих, приватних, але й суспільних надбань, тобто їх орієнтація на суспільне благо або їх почуття солідарності, які є дотриманням правил громадянського суспільства¹. Крім того, ним вводиться поняття неурядових українських організацій – “організація громадянського суспільства” та “організація третього сектору”. Остання є противагою державному та недержавному прибутковому секторам².

В.Д. Новохацький, досліджуючи неурядові організації як чинник утвердження громадянського суспільства, дійшов висновку, що неурядові організації – це громадські організації, які сформовані на принципах добровільності, не мають за мету отримання прибутку, незалежні та не підпорядковані урядовим структурам, не мають урядових повноважень та захищають інтереси окремих груп людей відповідно до статусу³.

Проголошення незалежності України було поштовхом для створення громадських організацій, оскільки відображало реакцію суспільства на процес демократизації, створення та розвитку громадянського суспільства. Окрім цього, положення Конституції України про право на свободу об'єднання у громадські організації та Закон України “Про об'єднання громадян” із змінами від 09.02.2006 р.⁴, сприяли юридичному закріпленню поняття “громадська організація”. Швидке виникнення та поширення громадських організацій з різними видами діяльності, функціями, суб'єктами забезпечення призвело до використання паралельно інших альтернативних назв – як “неурядова організація”, “неприбуткова організація”, “недержавна організація”, “організація третього сектора”.

Досвід розвинених країн свідчить, що саме “третім”, “неприбутковим сектором” (“громадським” або “неурядовим організаціям”) надають визначальне місце у забезпеченні й захисті інтересів громадян як перед державою, так і ринковими відносинами. Адже саме неурядові організації сприяють реалізації громадської ініціативи, усвідомленню громадянами колективних потреб, а також необхідності об'єднання у досягненні спільних, соціально-значимих цілей, не маючи при цьому за мету отримання прибутку.

Дослідження громадських організацій здійснювали вітчизняні вчені у різних галузях науки. Так політологи переважно в контексті громадянського суспільства (В.Д. Новохацький, В.І. Пашенко), історики розглядають питання діяльності окремих громадських організацій в певний період (Н.І. Загребельна, І.К. Патриляк, С.С. Пономаренко, Т.Є. Богданова, Н.В. Борисенко, О.С. Гнатчук). Великий внесок у дослідження даних питань зроблено членами громадських організацій (Л.І. Лойко, М.В. Лациба, О.Ю. Винников). Незважаючи на це, поставлене перед нами завдання щодо громадських організацій інвалідів не висвітлено у науковій літературі.

В Україні нині налічується близько 28 тисяч громадських об'єднань, понад 5 тисяч організацій зосереджують свою діяльність на проблемах інвалідів. Найбільша їх кількість діє у м. Києві, Дніпропетровській, Донецькій, Львівській областях, Автономній Республіці Крим. Функціональне спрямування громадсь-

ких організацій інвалідів об'єднує їх відповідно до певних критеріїв: нозології інвалідів (Всеукраїнська громадська організація онкоінвалідів “Спілка онкоінвалідів”, Всеукраїнська громадська організація інвалідів з психічними розладами, – Всеукраїнське об'єднання хворих на м'язову дистрофію “ЕКВ”, Українське товариство глухих, Українське товариство сліпих); вікові, статеві, професійні ознаки членів організацій (Всеукраїнська громадська організація студентів –інвалідів “Гаудеамус”, Громадська організація жінок інвалідів “Донна”, Федерація організацій інвалідів з дитинства та батьків дітей – інвалідів України, Спілка шахтарів – інвалідів України); масштаби, конкретні цілі, сфери діяльності.

Так, метою діяльності Всеукраїнської організації інвалідів “Союз організацій інвалідів України” є: об'єднання інвалідів України в єдину структуру для ефективного розв'язання проблем інвалідів; створення інвалідам рівних з іншими громадянами можливостей; сприяння в працевлаштуванні; розвиток мережі реабілітаційних центрів; участь у розробці законодавства з проблем інвалідів; здійснення міжнародної діяльності. Членами даної організації є 207 громадських об'єднань, серед яких 7 всеукраїнських, 37 обласних, 120 міських та 43 районних.

Інша організація “Український конгрес інвалідів”, налічує 4 регіональних відділення, 7 міських відділень, 8 районних у 17 областях України. Основною метою своєї діяльності визначає використання розумового і фізичного потенціалу людей з обмеженими функціональними можливостями для налагодження процесу особистої реабілітації, інтеграції інвалідів у суспільство, поступове забезпечення рівних можливостей для цієї категорії населення, сприяє захисту їх прав, створенню умов для виконання інвалідами в повному обсязі своїх обов'язків як членів суспільства.

Також в Україні діють об'єднання інвалідів з числа військовослужбовців та ветеранів війни (Всеукраїнська організація інвалідів війни та Збройних сил, Громадська організація інвалідів збройних сил “Прометей”, Київське товариство інвалідів локальних війн – ветеранів військової розвідки, бойових дій в Афганістані та інших країнах). Головною метою їх діяльності є сприяння органам державної влади та громадським організаціям у здійсненні заходів, спрямованих на охорону здоров'я та соціальний захист інвалідів війни та їх сімей.

Широкий громадський рух інвалідів в Україні сприяє розвитку діяльності об'єднань інвалідів з числа осіб, потерпілих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС (Український національний фонд допомоги інвалідам Чорнобиля, Міжнародна конференція інвалідів Чорнобиля, Міжнародний фонд інвалідів Чорнобиля “Чорнобиль – Надія”, Всеукраїнська громадська організація інвалідів Чорнобиля “Прип'ять”, Всеукраїнське об'єднання інвалідів Чорнобиля та війни “Відродження України”, Всеукраїнська громадська організація інвалідів “Допомога інвалідам Чорнобиля”), які створені з метою захисту та соціальної реабілітації інвалідів з числа ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС. Однак для розв'язання проблем останніх створюються громадські об'єднання нового спрямування – для взаємодії органів державної влади та громадських організацій інвалідів. Серед таких слід назвати Всеукраїнське громадсько-політичне об'єднання “Національна Асамблея інвалідів України”. Саме вона була створена з метою об'єднання громадських організацій інвалідів, узгодження дій та консолідації їх зусиль, спрямованих на поліпшення становища інвалідів в Україні, захист конституційних прав і законних інтересів інвалідів, підвищення їх ролі та соціального статусу в суспільстві. Одним з її головних завдань, є представництво і захист конституційних прав і за-

конних інтересів інвалідів та їх організацій у Верховній Раді України, Кабінеті Міністрів України, інших органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, громадських організаціях. Реалізація їх передбачає активну участь громадських організацій інвалідів у розробці урядових програм, наданні партнерських грантів для спільного їх виконання⁵.

Таким чином, діяльність громадських організацій інвалідів передбачає здійснення заходів у наданні допомоги інвалідам щодо розвитку культури, освіти, охорони здоров'я, вирішенні питань соціального значення, залученні до активно-го суспільного життя.

Створення та функціонування громадських організацій інвалідів передбачає дотримання певних норм, що закріплені у Законі України "Про об'єднання громадян" (членство, статутні документи, легалізація, реєстрація та інше). Для прикладу проаналізуємо діяльність Українського товариства глухих, Українського товариства сліпих, оскільки ці організації є фундаторами громадських організацій інвалідів та німецької громадської організації "Інтернаціональний союз – допомога інвалідам".

Локальним нормативно-правовим актом будь-якої громадської організації інвалідів є статут. У ньому визначені основні цілі та завдання, які не повинні суперечити чинному національному законодавству. Так, метою створення УТОС та УТОГ є об'єднання громадян з вадами слуху та зору, захист їх інтересів та інтеграція їх у суспільство. Реалізація її здійснюється через певні практичні заходи: а) виявлення та взяття на облік глухих та сліпих громадян; б) забезпечення працевлаштування та організація навчання; в) вирішення проблеми інформаційного забезпечення сліпих та глухих; г) організація оздоровлення, поліпшення житлових та побутових умов сліпих і глухих та ін.

Паралельно німецька громадська організація «Інтернаціональний союз – допомога інвалідам» ставить за мету допомогти кожному інваліду вільно розвиватися, самостійно формувати свій образ життя, інтегруватися в суспільство, бути готовим відповідати за свою діяльність і активно приймати участь у розвитку держави. Основними завданнями є: сприяння національному і міжнародному співробітництву, інтеграції та урівнянні людей-інвалідів, індивідуальна допомога матерям-інвалідам (навчання, працевлаштування, реабілітація).

Найважливішою умовою існування громадських організацій інвалідів є наявність членів, які будуть реалізувати визначені завдання. Так, членом УТОГ можуть бути: а) особи з двосторонніми стійкими порушеннями слуху, які досягли 14-річного віку і в яких поріг сприйняття звуку на вухо, що краще чує, в частотному діапазоні 500–3000 Гц становить 41 дБ і більше; б) безгортанні інваліди і особи з погано розвинутою мовою, яким з даної причини встановлена група інвалідності; в) окремі особи з нормальним слухом і мовою, які працюють на підприємствах і в організаціях УТОГ, володіють дактильно-жестовою мовою і беруть активну участь у проведенні організаційно-масової, культурно-просвітньої і реабілітаційної роботи серед глухих, а також у зміцненні матеріально-технічної бази УТОГ. Членами УТОС можуть бути також особи, які проживають на Україні, досягли віку 16 років і рішенням медико-соціальної експертної комісії визнані інвалідами I та II груп по зору, а також зрячі громадяни, які приймають активну участь у житті УТОС.

Німецька громадська організація ІС до своїх членів зараховує людей з розумовими, фізичними та психічними розладами організму, а також інших фізичних осіб, які сприяють розвитку основних завдань ІС.

Інтеграція людей з особливими потребами відбувається не лише у суспільстві, але і в самих громадських організаціях, де поряд з людьми, що мають певні фізичні та психічні вади, працюють повноцінні люди, що дає можливість ефективнішої співпраці у вирішенні проблем людей з особливими потребами. Цілеспрямоване, послідовне, узгоджене, консолідуюче вирішення основних завдань, передбачених статутами громадських організацій інвалідів можливе лише за умови здійснення ефективного управління в них. Тому в статуті передбачені положення про керівні та допоміжні органи, визначені їх права, обов'язки та термін дії. Так, керівні органи УТОС та УТОГ розгалужуються на три гілки: центральні, обласні та місцеві. Апарат управління зосереджений в центральному органі (З'їзд товариства, Голова правління, Пленум, Президія). Контроль за діяльністю виборних органів, дотримання ними вимог статуту та за правильним використанням і відчуженням коштів та майна здійснюють ревізійні комісії.

Німецька громадська організація «Інтернаціональний союз – допомога інвалідам» також має три органи: центральний – правління, допоміжні – консультативна та опікунська ради. До керівного органу Правління входять голова та члени, кожен з яких має свої повноваження. Так, голова правління слідкує за персоналом, вирішує юридичні питання та здійснює контроль за фінансами. Члени правління окремо відують північно-західними та південно-східними землями, галузевими відомствами.

Отже, вітчизняне та зарубіжне законодавство визначає, що необхідним документом громадських організацій інвалідів є статут, бо саме в ньому передбачені мета, завдання, вимоги до членів, їх права та обов'язки, структурна побудова, статус допоміжних органів, умови контролю за даними організаціями їх членами, державою та міжнародними громадськими організаціями. Вирішення проблеми інвалідності здійснюється через розробку та впровадження в життя низки нормативно-правових актів (законои України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів», «Про соціальні послуги», «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації» тощо), реалізацію програм уряду в сфері соціальної політики. Аналізуючи їх, ми звертаємо увагу на те, що центральні, місцеві органи влади та громадські організації інвалідів можуть ефективно співпрацювати, цьому сприяють запроваджені моделі соціального партнерства, такі, як: 1) соціальне замовлення; 2) соціальні проекти; 3) закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти; 4) субсидії з бюджетів різних рівнів, у тому числі місцевих бюджетів та зі спеціальних фондів; 5) державні соціальні стандарти⁶.

Сьогодні моделі соціального партнерства знаходяться на рівні видатків з Державного бюджету щодо фінансування статутної діяльності громадських організацій інвалідів. Водночас, німецький уряд та громадськість усвідомили, що основні питання, які стосуються людей з особливими потребами, вирішують саме громадські організації, і їх необхідно підтримати. Так, німецька громадська організація ІС – допомога інвалідам основні кошти для своєї діяльності отримує у формі дотацій від державних закладів – Федерального міністерства праці, Міністерства земель, Федерального міністерства місцевих органів; далі кошти надходять з Європейського Соціального фонду та реалізації програм Європейського Союзу; з послуг по догляду за людьми з особливими потребами, членських внесків, пожертвувань, контрактів з підприємствами, установами, організаціями у

наданні послуг та робіт. Українські громадські організації інвалідів діють за рахунок власних коштів та коштів, отриманих в результаті господарської діяльності.

Отже, ефективним чинником взаємодії держави і суспільства, важливим інструментом стабілізації трансформаційних та інтегруючих процесів, які відбуваються у соціальній сфері, є громадські організації інвалідів. Оскільки їх чисельність збільшується з кожним роком, то відкритим залишається питання класифікації. Хоча один загальний критерій ми можемо визначити: за масштабом та місцем своєї діяльності громадські організації інвалідів поділяють на всеукраїнські та місцеві. Держава, визначаючи програми соціально-правового захисту інвалідів, повинна не лише гарантувати, а й сприяти більшій активності та самостійності громадських організацій інвалідів у вирішенні питань соціального спрямування. Водночас необхідно розробити спеціальний нормативно-правовий акт, який би регулював та визначав статус даних організацій.

1. Пащенко В.І. Неурядові організації як інститут громадянського суспільства: методологія дослідження та стан в Україні: Автореф. дис. канд. політ. наук. – К., 2005. – С. 2–3. 2. Пащенко В.І. Там само. – С. 11. 3. Новохацький В.Д. Неурядові організації як фактор розбудови громадянського суспільства в Україні: Автореф. дис. канд. політ. наук. – Дніпропетровськ, 2005. – С. 10. 4. Закон України «Про об'єднання громадян» від 09 лютого 2006 року // ВВР України. – 2006. – № 26. – С. 215. 5. Про становище інвалідів в Україні та основи державної політики щодо вирішення проблем громадян з особливими потребами. – Державна доповідь. – К., 2002. – С. 123–124. 6. Винников О.Ю., Софіянюк Н.О. Правові засади соціального партнерства в територіальних громадах України: громадські організації та органи влади / Регіональний Центр “Сприяння”. – Севастополь; Донецьк, 2001. – С. 11–23.

О. М. ЄЩУК

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

На основе анализа международных нормативно-правовых актов в сфере защиты права собственности изложены предложения по их имплементации в современное украинское законодательство.

In this article there are suggestions for the implementation of international normative legal acts in the sphere of protection of the right of property on the basis of their analysis into the modern Ukrainian legislation.

У сучасних умовах Україна як соціальна, правова держава потребує комплексного, системного реформування всієї системи правоохоронних органів, яка цілком відповідала б міжнародним стандартам. Проблеми питання імплементації міжнародних стандартів поліції у правозахисну діяльність міліції України розглядалися в працях К.В. Балабанова, В.В. Галуцька, Ю.М. Грошевого, О.М. Джузи,

© ЄЩУК Ольга Михайлівна – викладач Херсонського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ